

ניסויים מדעיים בבעלי חיים לאור ההלכה

השאלה:

תשובה:

האם קיים איסור צער בעלי חיים בבצוע נסיונות מדעיים בבעלי-חיים?
המחבר מוכיח, שאיסור צער בעלי-חיים הוא מדאורייתא, אולם לאור
המקורות לאיסור זה יוצא, "כי האיסור הוא כשהדבר נעשה ללא תועלת
לבני אדם אלא מצערד לחינם, ובידד למנוע את הצער ולהביא את התועלת
החדשה לאדם גם בלי תוספת צער". וכך נפסק ברמ"א (אבן העזר, סימן
ה'): "כל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים לית ביה משום איסור
צער בעלי-חיים". אולם כל זה הוא רק כשיש באמת צורך בדבר, אבל
יש להשתדל תמיד למנוע צער מיותר מבעלי-חיים, ומסיף הרמ"א (שם):
"ולכן מותר למרוט נוצות מאוחזת חיות, וליכא למיחש משום צער בעלי-
חיים, ומכל מקום העולם נמנעים דהוי אכזריות".

כותב המחבר:

במסקנת הדברים

- א. מה שכתב הרמ"א, והעולם נמנעים מפני אכזריות, הוא רק כשהריוח
הוא ליחיד, אבל במקום שיש תועלת כללית של האנושות, כגון
נסיונות מדעיים, שעוסקים לבחור תוצאות וצרכי רפואה, מותר
לעשותם, דעדיפי צרכי רבים, שלא שייך בזה צער בעלי-חיים
תחתור ללא היסוס;
- ב. אותו הדבר ראוי הדין לגבי מניעת פעולה בשב-ואל תעשה, העשויה
לגרום צער לבעלי חיים;
- ג. אם אפשר לעשות הנסויים בפוחת צער, וחיבים למעטו, וזה נלמד
מצדי התורה לשחוט בטכין בדוקה ובמקום השחיטה שבצואר, כי
עי"ז ממעטים את צער בעלי החיים;
- ד. במקום שגמור הצורך לנסויים לצרכי תועלת האדם, אסור להמשיך
בצער בעלי-חיים, כיון שזה אסור מן התורה, ועתיד הקב"ה
לתבוע עלבון של כל בעל חיים אם נעשה בוחנם ללא צורך מיחוד
לאנושות;
- ה. כל פעולה, שנעשית לתועלת האנושות, יש לעשות ללא היסוס, על
יסוד הכתוב: "כל שותה לרגליו";
- ו. כל דבר הנעשה ללא תועלת לאנושות, רק לשם משחק ותענוג גרידא,
הדרא לאיסורא קמא של צער בעלי-חיים, דכתיב: "ורחמיז על כל
מעשד".

(הרב נ. צ. פרידמן, כנס עיון ארצי לבעיות הלכה ומדע,

חברת א' תש"ל)

ארצ' הפוסקים, אבן העזר, סימן ה' סקפ"ז; שו"ת בין ציון סי' ק"ח;
שו"ת שבח יעקב, ח"ג סי' ע"א; שו"ת שריד' אש ח"ג, סי' ד'; שו"ת
חלקת יעקב, ח"א סי' ל-ל"א; הרפאה והזהרות, עמ' 127; נעם, ח"ד,
עמ' רי"ח; שם, ח"ה, עמ' קפ"ח; אסיא, גליז' ב', עמ' 8; ועוד.